

Wawrzyniec Michalczyk

Akademia Ekonomiczna we Wrocławiu

KORZYŚCI I KOSZTY PRZYSZŁEGO PRZYSTĄPIENIA POLSKI DO UNII GOSPODARCZEJ I WALUTOWEJ

1. Wstęp

Kolejny etap na drodze do pełnej integracji gospodarczej z resztą Europy nasz kraj ma już za sobą – jesteśmy członkiem Unii Europejskiej. Proces integracji jeszcze się jednak nie zakończył. Czekają nas dalsze przemiany związane z oczekiwanym w przyszłości przystąpieniem także do unii gospodarczej i walutowej (UGiW).

Warto zatem przeanalizować, jakie konsekwencje wywoła w naszym kraju przyszłe wprowadzenie do obiegu euro, zwłaszcza że jest to jeden z priorytetowych celów polskiej polityki monetarnej.

Analizy efektów wdrożenia w Polsce wspólnej waluty najwygodniej dokonać, dzieląc je na cztery podstawowe grupy:

- korzyści mikroekonomiczne,
- korzyści makroekonomiczne,
- koszty pieniężne,
- pozostałe koszty i zagrożenia.

2. Korzyści

Wprowadzenie w Polsce wspólnej waluty wywrze przede wszystkim bezpośredni wpływ na działalność przedsiębiorstw – zwłaszcza dokonujących wymiany gospodarczej z pozostałymi krajami Unii Europejskiej – stąd tę część korzyści wprowadzenia euro można w uproszczeniu określić mianem mikroekonomicznych. Są to [Michalczyk 2002, s. 436-451]:

1. Brak kosztów wymiany walut i zabezpieczenia przed ryzykiem walutowym. Brak konieczności dokonywania wymiany pieniądza przy handlu z in-

nymi krajami, które posługują się wspólną walutą – a w konsekwencji brak kosztów i prowizji z tym związanych, szacowanych średnio na ok. 0,4-0,5% PKB krajów, które do tej pory przyjęły euro – to jedna z podstawowych korzyści integracji monetarnej.

Z punktu widzenia gospodarstw domowych, skutek likwidacji kosztów wymiany walut najlepiej widać w przypadku podróży po krajach unii gospodarczej i walutowej. Wyruszając w taką podróż z gotówkowym euro, można mieć pewność, że przeznaczy się je w całości na własne wydatki, nie tracąc nic na prowizje bankowe za kilkunastokrotną (jak dotychczas) wymianę waluty.

Wymiana walut, stanowiąca źródło kosztu dla przedsiębiorstw i gospodarstw domowych, stanowi jednak dla banków źródło przychodów. Dlatego też, oprócz korzyści w postaci obniżki kosztów, występuje tu także utrata prowizji przez banki. Zazwyczaj jednak banki są podmiotami silniejszymi – kapitałowo i w zakresie rentowności – niż przedsiębiorstwa (np. małe i średnie), dlatego zyski z likwidacji kosztów wymiany walut będą, jak się wydaje, większe niż utrata dochodów z tytułu prowizji przez banki.

Związana z wprowadzeniem wspólnej waluty eliminacja ryzyka walutowego (w przypadku handlu z innymi krajami UGiW) pociąga za sobą brak konieczności zabezpieczania się przed nim, a co za tym idzie, zniknięcie kosztów tego typu operacji.

Koszty operacji hedgingowych są szczególnie wysokie, zwłaszcza w przypadku metod zewnętrznych, np. w postaci zawierania transakcji terminowych, opcyjnych itp. na rynku walutowym.

Zabezpieczaniem transakcji za pomocą instrumentów rynku walutowego zajmują się w przedsiębiorstwach zazwyczaj wyspecjalizowane działy, których kompetencje w przypadku braku konieczności takiego działania będą mogły zostać znacznie ograniczone. Oprócz zatem eliminacji wydatków na zakup pochodnych instrumentów hedgingowych, ograniczenie kosztów dotyczyć będzie także wydatków związanych z utrzymaniem wysoko wykwalifikowanego personelu i obsługą zawieranych transakcji (np. związanych z dostępem do informacji, podróżami służbowymi itp.).

2. Optymalizacja długoterminowych decyzji przedsiębiorstw. Ryzyko walutowe, nawet w przypadku podejmowania działań zmierzających do jego zmniejszenia, wywiera znaczny wpływ na działalność przedsiębiorstw dokonujących obrotu z zagranicą. Przez zwiększenie niepewności warunków, w jakich przychodzi działać firmom, wahania kursów walut utrudniają podejmowanie długoterminowych decyzji, nierzadko je deformując i zmniejszając poziom ich trafności.

Zniknięcie ryzyka kursowego, a zarazem zmniejszenie warunków niepewności w działaniu przyczyni się do racjonalizacji tego typu decyzji, powodując, że przyjmowane rozwiązania będą miały większe szanse być optymalne, zwłaszcza jeśli chodzi o alokację zasobów.

3. Obniżenie stóp procentowych kredytów i innych kosztów bankowych.

Ujednoczenie stopy procentowej w krajach unii gospodarczej i walutowej (zamiast wielu stóp procentowych dla różnych walut jest jednolita stopa procentowa dla euro) wzmacnia tendencję do stabilizacji rynku finansowego i powoduje zaostrzenie konkurencji między bankami o kredytobiorców, którzy bez dodatkowego ryzyka mogą zaciągać kredyty w euro we wszystkich krajach UGiW. To wzmacnia przejrzystość rynku kredytów, powoduje możliwość lepszego porównania ofert banków i, co za tym idzie, naciski na obniżkę stóp procentowych. Ta tendencja wzmacniana jest przez brak konieczności wliczania przez bank w koszt kredytu ewentualnych premii za ryzyko kursowe. Konsekwencja tych procesów, dostęp do tańszego kapitału, jest dla przedsiębiorstw niewątpliwie korzystna.

W wyniku zmniejszenia liczby prowadzonych rachunków walutowych i obsługujących dany podmiot banków, dzięki eliminacji prowizji za wymianę walut, ograniczeniu kosztów przelewów za granicę i szerszemu wykorzystaniu clearingów dokonywanie płatności zagranicznych stanie się tańsze i łatwiejsze.

Wprowadzenie euro upraszcza i racjonalizuje cały sektor bankowy krajów UGiW dzięki eliminacji potrzeby wymiany walut oraz ujednoczeniu systemu rozliczeń międzybankowych. To w efekcie prowadzi do obniżki kosztów własnych banków i, w wyniku konkurencji między nimi, wywołuje tendencję do obniżania cen za usługi bankowe oraz poszerzanie ich oferty.

4. Uproszczenie księgowości i zarządzania *cash-flow*. W wyniku posługiwania się tą samą walutą w prowadzeniu ogólnej księgowości, co w kwotowaniu i fakturowaniu handlu zagranicznego, rachunkowość polskich podmiotów dokonujących obrotu międzynarodowego stanie się bardziej przejrzysta i prostsza.

Ułatwione także zostanie sporządzanie skonsolidowanych sprawozdań finansowych. Oddziały przedsiębiorstwa, posiadające siedziby w innych krajach i prowadzące rachunkowość w innych walutach niż pieniądz kraju macierzystego, do tej pory musiały przeliczać swoje wyniki i sprawozdania w celu ich konsolidacji. Po wprowadzeniu euro takie działanie nie będzie już potrzebne – wszystkie filie i oddziały danej firmy, mające siedziby w krajach unii gospodarczej i walutowej, będą prowadzić księgowość w jednej walucie.

Zarządzanie przepływem gotówki stanie się bardziej przejrzyste w wyniku skupienia uwagi na jednym środku pieniężnym (euro) zamiast jej rozproszenia na kilka walut (co obecnie ma miejsce przy dokonywaniu obrotu międzynarodowego).

5. Cenowa przejrzystość rynku. Istniejący w Polsce i, jak się wydaje, bardzo prawdopodobny także do momentu przystąpienia naszego kraju do UGiW niższy poziom cen niż w większości krajów Unii Europejskiej jest jednym z atutów konkurencyjnych przedsiębiorstw z naszego kraju na europejskim rynku. Po wprowadzeniu wspólnej waluty ten niższy poziom cen będzie przez konsumentów zagranicznych łatwiejszy w percepcji.

Traktowanie przez konsumentów i przedsiębiorstwa strefy euro jako całości rozszerzy i zaostrzy konkurencję na ujednoliconym rynku, stworzy również nowe możliwości współpracy i internacjonalizacji działalności, co powinno doprowadzić do restrukturyzacji i zwiększenia gospodarności przedsiębiorstw. Znacznie łatwiejsze stanie się porównywanie cen i płac, co spowoduje występowanie bodźców do stosowania arbitrażu rynkowego, który z kolei prowadzi do podniesienia wydajności, ale także do wyrównywania się poziomu cen w różnych krajach.

Wprowadzenie euro wywiera psychologiczny wpływ na konsumentów, zachęcając ich do nabywania produktów i usług w tych krajach, gdzie są one najtańsze. W miarę postępowania integracji europejskiej wywierana jest także coraz większa presja na zharmonizowanie systemów podatkowych (szczególnie w zakresie podatków pośrednich takich jak VAT, wliczanych w cenę finalnych wyrobów), co z drugiej strony przyspieszy proces równoważenia się układów cenowych.

Istnieją jednak czynniki hamujące cenowe ujednocianie rynku, takie jak zróżnicowanie kosztów transportu, stosowanie przez daną firmę już wcześniej jakiejś wspólnej waluty (na podstawie której ustalane były ceny jej produktów w różnych krajach), zróżnicowanie obciążeń podatkowych, tzw. strategiczne punkty cenowe.

Przedsiębiorstwa o niższej ofercie cenowej (a to dotyczy wielu polskich podmiotów sprzedających swoje produkty za granicę) mogą z pewnością skorzystać na ułatwieniu porównań cenowych między produktami z różnych krajów, pozyskać nowych konsumentów i zwiększyć swoje udziały w rynku. Zwiększona konkurencja przyczyni się także do modernizacji i rozwoju technologicznego produktów, powodując obniżkę kosztów i wzrost jakości oferowanych wyrobów.

Podobnie jak w przypadku cen produktów bardzo łatwe staje się również porównywanie płac (czyli „cen” pracy) w różnych krajach unii gospodarczej i walutowej. To powoduje większą motywację do ewentualnej migracji siły roboczej i, jak wynika z teorii, zmniejsza szanse na asymetryczne zakłócenia w gospodarce.

Oprócz tego możliwość łatwego porównania płac wywołuje tendencję do wyrównywania się poziomów wynagrodzeń za tę samą pracę w różnych krajach UGiW, a co za tym idzie, zawiera przesłanki do większej stabilności rynku pracy oraz zwiększonej efektywności alokacji zasobów siły roboczej.

6. Mniejsze bariery centralizacji zaopatrzenia oraz racjonalizacja struktury organizacyjnej przedsiębiorstw. Eliminacja ryzyka kursowego spowoduje dogodniejsze warunki centralizacji zaopatrzenia (wybrania jednego dostawcy surowców, oferującego najlepsze warunki). W celu obniżenia ryzyka kursowego przedsiębiorstwa zaopatrują się bowiem częstokroć u kilku dostawców, mających siedziby w różnych krajach i rozliczających się w różnych walutach, tak aby przy wzroście kursu jednej waluty kompensować straty spadkiem kursu drugiej.

Wprowadzenie euro stanowić będzie zniesienie kolejnej bariery stojącej na drodze do internacjonalizacji i globalizacji działalności przedsiębiorstw. Spowodu-

je, że działalność w całej UGiW, zamiast w jednym tylko kraju, wiązać się będzie z mniejszym ryzykiem (a co za tym idzie, i kosztami) niż dotychczas.

Przedsiębiorstwa mogą także ujednoclić swoje działania w zakresie marketingu – zwłaszcza cenowego – gdyż rynek unii gospodarczej i walutowej ze wspólnym pieniądzem pozwala na lepszą koordynację kanałów marketingowych i dystrybucyjnych oraz na kreowanie globalnej polityki cenowej [Preparing... 1998, s. 8].

7. Rozwój powiązań między podmiotami. Wprowadzenie euro przyczynia się nie tylko do integracji europejskiej na poziomie makroekonomicznym, przez utworzenie wspólnoty walutowej, ale także i w skali mikro, powodując zacieśnianie więzi między przedsiębiorstwami. Wynika to z obniżki kosztów działalności zinternacjonalizowanej, z ułatwienia centralizacji zaopatrzenia i z ekspansji ponadnarodowej [Oręziak 1999, s. 36].

Kolejną grupę korzyści stanowią wszystkie pozytywne konsekwencje przyjęcia przez nasz kraj wspólnej waluty, nieodczuwalne bezpośrednio przez podmioty rynkowe, jednak wpływające na procesy zachodzące w skali całej gospodarki.

Większość tego typu konsekwencji jest jednak zależna od tego, czy Polska będzie stanowić z resztą krajów UGiW obszar walutowy przynajmniej zbliżony do optymalnego, a w szczególności od tego, czy będzie istniał odpowiedni mechanizm dostosowawczy, przywracający równowagę makroekonomiczną w przypadku wystąpienia ewentualnych szoków popytowo-podażowych.

Zakładając jednak, że nastąpi wariant optymistyczny, do korzyści w skali gospodarki z wprowadzenia euro można zaliczyć poniżej wymienione zjawiska:

1. Dostęp do silnej waluty międzynarodowej. Krajom członkowskim unii gospodarczej i walutowej, a więc także w przyszłości i Polsce, dysponowanie odpowiednio silną walutą międzynarodową pozwala na wykorzystanie *seigniorage'u* (senioratu) międzynarodowego, czyli finansowania deficytu bilansu płatniczego za pomocą własnego pieniądza. Dzięki wymianie złotych na euro nasz kraj będzie mógł wzmocnić pozycję na rynku walutowym, polepszając wymienialność.

Również polskie podmioty będą miały lepszą możliwość narzucenia stosowania w rozliczeniach gospodarczych własnej waluty (którą stanie się euro) zamiast walut krajów trzecich (np. dolara). To pośrednio przyczyni się także do obniżenia ryzyka walutowego (kursowego) przy zawieraniu transakcji z partnerami z innych krajów.

Teoretycznie zatem pojawienie się nowego środka płatniczego, jakim jest euro – za którym stoi nie tylko, jak dotychczas w przypadku walut narodowych, gospodarka jednego kraju, ale potęga gospodarcza większej części zjednoczonej Europy Zachodniej – powinno spowodować wystąpienie lepszych mechanizmów stabilizacyjnych na rynku walutowym i zapewnić bezpieczniejszy obrót gospodarczy zarówno wewnątrz UGiW, jak i z krajami trzecimi.

2. Scalenie europejskiego rynku finansowego. Przystąpienie Polski do UGiW spowoduje, że nasz kraj stanie się częścią jednego, scalonego, europejskiego rynku finansowego (walutowego, pieniężnego, kapitałowego). Poprawi to transfer kapita-

łu i ułatwi dostęp do niego. Zakup i sprzedaż papierów wartościowych czy walut z innych krajów UGiW staną się tańsze, mniej ryzykowne i szybsze. Obniży to koszt kapitału oraz pobudzi jego optymalną alokację.

Do występujących na europejskim rynku finansowym tendencji zaliczyć też można znaczny rozwój rynku obligacji przedsiębiorstw. Wynika on z wycofywania się państwa z rynku obligacji ze względu na wymogi względem krajów członkowskich UGiW w zakresie maksymalnego długu publicznego. To powoduje, że inwestorzy zaczynają bardziej interesować się obligacjami prywatnymi, nawet firm ocenianych niżej [Oręziak 2000] (firm o niższym *ratingu*) czy pochodzących z słabszych gospodarczo krajów (np. z Polski).

3. Mniejszy udział państwa w sektorze finansowym. Ograniczenie przez kryteria konwergencji roli budżetu państwa jako pożyczkobiorcy, jeśli będzie przestrzegane, spowoduje zmniejszenie skali tzw. efektu wypierania i w konsekwencji naciski na ekspansję inwestycyjną podmiotów prywatnych.

4. Pogłębienie integracji Polski z resztą Europy. Postępowanie się wspólnym pieniądzem może wzmagać poczucie zjednoczenia naszego kraju z pozostałymi członkami UE i stanie się namacalnym symbolem integracji. Oprócz tego, wspólna polityka monetarna przyczyni się do lepszej harmonizacji gospodarki polskiej z pozostałą częścią gospodarki europejskiej, stworzy nowe możliwości oddziaływania na gospodarkę światową [Rymarczyk 1999, s. 318] oraz spowoduje nasilenie tendencji postrzegania Polski jako części jednego, wielkiego organizmu gospodarczo-politycznego.

5. Zwiększenie skali i efektywności obrotów w handlu zagranicznym. Zwiększona efektywność wspólnego rynku płynie przede wszystkim z korzyści w skali mikroekonomicznej z wprowadzenia euro – obniżenia kosztów działalności przedsiębiorstw oraz cenowego ujednoczenia rynku. Wzrost konkurencyjności tym spowodowany wpływa na lepszą płynność i lepszą alokację zasobów na rynku europejskim.

Stabilność kursów walut wpływa także na wymianę międzynarodową. Potwierdzają to badania empiryczne, wskazujące, że chociaż mniej niż inne czynniki, stabilne kursy walut (czyli w sytuacji skrajnej – wspólna waluta) powodują wzrost handlu zagranicznego. Udział wpływu zmienności kursów walut na stopę wzrostu obrotu z zagranicą w Europie szacowany jest na 20% [IMF... 1984; de Grauwe, de Bellefroid 1989 za: Borowiec 2001, s. 55].

Dzięki ustabilizowaniu kursów walut w ramach Europejskiego Systemu Walutowego (ESW) w latach osiemdziesiątych, handel między krajami europejskimi ograniczony w wyniku uwstecznienia integracji gospodarczej i obniżenia stopy wzrostu, nie obniżył się dodatkowo – gdyby waluty nie były tak ustabilizowane, spadek obrotów mógłby się zwiększyć o dodatkowe 1,2% [de Grauwe 1987, s. 389-398 za: Borowiec 2001, s. 56]. Z kolei kryzys ESW w roku 1992 dodatkowo wykazał dodatnią korelację między stopniem stabilizacji kursów waluto-

wych a stopą wzrostu wolumenu handlu zagranicznego [Sekkad 1998 za: Borowiec 2001, s. 56].

6. Stabilizacja cen. Z badań empirycznych [Alesina, Summers 1993, s. 151-162 za: Borowiec 2001, s. 59] wynika, że jedną z ważniejszych przesłanek do walki z inflacją jest niezależność banku centralnego od innych ośrodków władzy i niewykorzystywanie instrumentów monetarnych do doraźnych celów. Niezależność Europejskiego Banku Centralnego jest zagwarantowana na kilka sposobów [Sokołowska i in. 1998, s. 13]:

- statut Europejskiego Systemu Banków Centralnych jest częścią Traktatu z Maastricht, co powoduje, że procedura wprowadzania jakichkolwiek zmian jest skomplikowana i długotrwała (niezależność prawna),
- w statucie określono, że banki centralne nie mogą przyjmować wytycznych od rządów czy jakichkolwiek innych instytucji (niezależność decyzyjna),
- kierownictwo EBC jest powoływane na długą kadencję oraz jest w zasadzie nieodwoływalne (niezależność personalna),
- EBC jest w stanie samodzielnie pokrywać koszty swojego funkcjonowania (niezależność finansowa),
- przy przyjmowaniu danego kraju do UGiW bada się autonomię banku centralnego danego kraju (niezależność sukcesyjna).

Niską inflację gwarantuje także jedno z kryteriów konwergencji. Pozytywne efekty stabilności cen są oczywiste i liczne. Do najważniejszych można zaliczyć: wzrost zaufania do gospodarki, mniejszą niepewność w działalności podmiotów, wzrost motywacji do prowadzenia działalności gospodarczej, niskie stopy procentowe, optymalne funkcjonowanie rynku kapitałowego itd.

Konsekwencję integracji walutowej w postaci obniżenia stóp inflacji widać szczególnie w krajach członkowskich UGiW o słabszych gospodarkach, takich jak Hiszpania, Grecja czy Irlandia, i w krajach, w których prowadzona była polityka gospodarcza o niskiej reputacji (np. Włochy). Wymóg spełniania kryteriów konwergencji i harmonizacja polityki gospodarczej wewnątrz UGiW doprowadziły tam do większej dyscypliny budżetowej i wprowadzania działań ograniczających podaż pieniądza, a to z kolei przyczyniło się do obniżenia stopy inflacji.

Ograniczeniu inflacji sprzyja również polityka antymonopolowa Unii Europejskiej, a coraz silniejsze zacieśnianie więzów gospodarczych między krajami UGiW (m.in. dzięki wprowadzeniu euro) także powoduje zmniejszenie prawdopodobieństwa szoków inflacyjnych.

W praktyce jednak, po przyjęciu przez obecnych członków UGiW wspólnej waluty, można było zaobserwować napięcia inflacyjne, dotyczące szczególnie dóbr konsumpcyjnych.

7. Niższe stopy procentowe. Niskie stopy procentowe powodują lepszy i tańszy dostęp do kapitału, ożywienie gospodarcze i wzrost zatrudnienia. Z drugiej strony wpływają demotywująco na oszczędzanie za pomocą lokat i obligacji, sty-

mulując rozwój rynku kapitałowego i zwiększając skalę działalności gospodarczej, co z kolei również powoduje pobudzenie wzrostu gospodarczego.

8. Pobudzanie wzrostu i zatrudnienia. Taka tendencja wynikać będzie z wyeliminowania wpływu wahań kursu walutowego na bilans płatniczy i na nastroje gospodarcze, a także z lepszej koordynacji polityki monetarnej i fiskalnej z pozostałymi krajami UGiW [Borowiec 2001, s. 60-61].

3. Koszty

Pierwszą grupę negatywnych konsekwencji przyjęcia euro przez Polskę stanowią rzeczywiste, konieczne do poniesienia przez przedsiębiorstwa lub agendy publiczne nakłady pieniężne związane z zastąpieniem złotówki nowym pieniądzem. Są to koszty:

- druku, bicia, transportu oraz wymiany monet i banknotów,
- kampanii informacyjnej poświęconej euro,
- modernizacji systemu bankowego,
- dostosowań w przedsiębiorstwach,
- przestrojenia automatów i bankomatów [Michalczyk 2002, s. 436-451].

Przeprowadzenie na szeroką skalę kampanii informacyjnej – nie tylko ukazującej społeczeństwu polskiemu wygląd banknotów i monet, którymi mają się posługiwać, ale także uświadamiającej korzyści i koszty wprowadzenia wspólnej waluty oraz udowadniającej, że wejście euro do obiegu jest nieuchronne i stanowi kolejny etap integracji gospodarczej, której w praktyce nie da się już zatrzymać – jest absolutnie konieczne, aby mieszkańcy naszego kraju nabrali zaufania do nowego pieniądza.

Grupę kosztów dotyczących modernizacji systemu bankowego tworzą koszty dostosowania systemów płatniczych i rachunkowych, konwersji rachunków bankowych [Solarz, Daniluk, Zombirt 1999, s. 115], nowelizacji druków i dokumentów, informowania klientów.

Konieczne dostosowania w przedsiębiorstwach będą obejmować przede wszystkim modernizację systemów informatycznych i księgowych, szkolenie kadr w posługiwaniu się nową walutą, konwersję dokumentów finansowych, adaptację strategii marketingowych (zwłaszcza cenowych).

Ostatnią grupę konsekwencji stanowią pozostałe koszty i zagrożenia związane z przyjęciem w Polsce wspólnego pieniądza, w większości nie stanowiące kategorii ilościowych, ale raczej jakościowe. Są to:

1. Możliwość asymetrii wstrząsów. Ze względu na prowadzenie jednolitej polityki monetarnej na całym obszarze UGiW w przypadku wystąpienia asymetrycznych szoków popytowo-podażowych jest bardzo prawdopodobne, że jej narzędzia nie będą skuteczne we wszystkich regionach. Niezbędne dostosowania będą musia-

ty zapewniać inne mechanizmy (przepływy czynników produkcji, korekty cen i płac, transfery fiskalne) – są one jednak obecnie także bardzo mało skuteczne.

2. Likwidacja kursu walutowego jako narzędzia polityki gospodarczej. Brak możliwości manipulacji kursem walutowym czy oddziaływania na jego poziom spowoduje utratę najprostszego sposobu krótkoterminowego poprawiania konkurencyjności eksportu. Z uwagi jednak na przyjęty reżim kursu płynnego w naszym kraju oraz niewielką (lub nawet żadną) długookresową skuteczność tego instrumentu, tej „straty” gospodarka naszego kraju nie powinna odczuć zbyt silnie.

3. Brak autonomii monetarnej. Przekazanie Europejskiemu Bankowi Centralnemu kompetencji monetarnych może skutkować rozbieżnością między celami wspólnej polityki pieniężnej a interesami gospodarczymi naszego kraju.

Z drugiej jednak strony, nasz kraj w pewnym stopniu będzie mógł oddziaływać na ogólną politykę pieniężną. Poza tym, już od momentu przystąpienia do mechanizmu ERM II, polskie władze monetarne będą miały ograniczoną swobodę działania i limitowane pole decyzyjne.

W obecnych czasach zresztą, w obliczu globalizacji, w warunkach swobodnego przepływu kapitału między krajami (szczególnie w krajach UGiW), polityka monetarna jest i tak mało skuteczna. Pieniądza napływającego z zagranicy nie są w stanie w pełni kontrolować nawet najpotężniejsze gospodarczo kraje czy zasobne instytucje.

4. Ryzyko wzrostu bezrobocia. Ewentualna trudność w dostosowaniu się naszego kraju do twardej polityki monetarnej EBC może spowodować wzrost bezrobocia. Jeśli jednak uwzględnimy fakt, że obecna polska polityka monetarna także jest restrykcyjna, to przy założeniu, że taki kierunek zostanie jeszcze utrzymany, właściwie nasza gospodarka może nie odczuć żadnej zmiany.

Wzrost bezrobocia może wynikać ze wzrostu konkurencyjności na rynkach (przy braku elastyczności płac) i z trudności walki z nim z powodu restrykcji fiskalnych [Rymarczyk 1999, s. 318]. Pomimo jednak częściowo uzasadnionych obaw, że poziom zatrudnienia może się zmniejszyć w związku z utratą autonomii monetarnej przez państwa członkowskie, obserwuje się raczej długookresowy spadek bezrobocia w krajach UGiW.

5. Ryzyko presji inflacyjnej. Pomimo występowania wcześniej wymienionych przesłanek stabilizacji cen, wprowadzenie w naszym kraju wspólnej waluty może (podobnie jak było po przyjęciu euro przez obecnych członków UGiW) zwiększyć pewne tendencje inflacyjne, wynikające m.in. z łatwiejszego porównania cen między krajami.

6. Zaostrzenie polityki fiskalnej. Dążenie do wypełnienia fiskalnych kryteriów konwergencji i związane z tym ograniczenie środków publicznych mogą w naszym kraju wywołać negatywne skutki – także polityczne i społeczne.

7. Możliwe zakłócenia monetarno-fiskalne. Centralizacja polityki monetarnej oraz regionalizacja polityki fiskalnej (ustalanie priorytetów tych rodzajów polityki go-

spodarczej na różnych poziomach) mogą spowodować rozbieżność między ich celami i środkami, co spowoduje negatywne efekty w postaci tarć fiskalno-monetarnych.

8. Możliwość fałszowania nowej waluty. Nowy pieniądz będzie w naszym kraju szczególnie podatny na fałszerstwa. Odpowiedzią na to zagrożenie może być włączenie się Polski do ogólnoeuropejskich działań na rzecz walki z fałszerstwem euro. Do działań tych należą m. in. [Lorkowski 2000]:

- powołanie grup ekspertów w celu monitorowania ryzyka związanego z fałszowaniem banknotów i monet oraz w celu badań nad nowymi technikami ich zabezpieczania,
- rozszerzenie kompetencji Europolu (organizacji koordynującej działania policji państw europejskich) o walkę z fałszerstwem pieniężnym,
- zaostrzenie karnych skutków fałszowania pieniędzy,
- utworzenie specjalistycznych centrów analizy, badających fałszywe banknoty i monety.

9. Dezorientacja społeczeństwa. Trudności w tym zakresie dotyczyć będą problemów ze znajdowaniem punktu odniesienia dla nowych cen, przeliczaniem w pamięci nowych cen na złotówki oraz ewentualnego ryzyka związanego z możliwością wykorzystania przez nieuczciwych sprzedawców faktu wprowadzenia nowej waluty, np. w celu ukrytego podwyższania cen bądź oszustw.

4. Podsumowanie

Dokonana krótka analiza potencjalnych efektów wprowadzenia euro w naszym kraju ma charakter prognostyczny. Skala i rodzaj rzeczywistych efektów będą dużym stopniu uwarunkowane momentem przystąpienia Polski do unii gospodarczej i walutowej oraz procesami, które do tego czasu wystąpią w gospodarce zarówno polskiej, jak i pozostałych krajów UGiW.

Literatura

- Alesina A., Summers L., *Central Bank Independence and Macroeconomics Performance: Some Comparative Evidence*. „Journal of Money, Credit and Banking” 1993 nr 25.
- Borowiec J., *Unia ekonomiczna i monetarna. Historia, podstawy teoretyczne, polityka*, AE, Wrocław 2001.
- de Grauwe P., *International trade and economic growth in the European Monetary System*, „European Economic Review” 1987 nr 31.
- de Grauwe P., de Bellefroid B., *Long-run Exchange Rate Variability and International Trade*, [w:] *Real Financial Linkages*, red. S. W. Arndt, J.D. Richardson, MIT Press, Cambridge 1989.
- IMF. *Exchange Rate Variability and World Trade*, „Occasional Paper” 1984 nr 28.

- Lorkowski A., *Praktyczne aspekty euro – omówienie Komunikatu Komisji Europejskiej*, „Biuletyn Analiz UKiE” 2000 nr 4.
- Michalczyk W., *Korzyści i koszty wprowadzenia wspólnej waluty w krajach Unii Gospodarczej i Walutowej*, [w:] *Internacjonalizacja i globalizacja przedsiębiorstwa i gospodarki*, red. J. Rymarczyk, W. Michalczyk, AE, Wrocław 2002.
- Oręziak L., *Dotychczasowe doświadczenia funkcjonowania euro w Unii Europejskiej*, Zeszyty Naukowe Kolegium Gospodarki Światowej, SGH, Warszawa 2000.
- Oręziak L., *Euro. Nowy pieniądz*, Wyd. Naukowe PWN, Warszawa 1999.
- Preparing Companies for the Euro. A Brief Guide*, BNP, Paris 1998.
- Rymarczyk J., *Nowa waluta europejska – euro*, [w:] *Problemy gospodarki światowej ze szczególnym uwzględnieniem Polski u progu XXI wieku*, red. J. Rymarczyk, J. Brach, AE, Wrocław 1999.
- Sekkad K., *Exchange Rate Variability and EU Trade*, „Economic Papers” 1998 nr 127.
- Sokołowska B. i in., *Konsekwencje realizacji III etapu Unii Gospodarczej i Walutowej dla Polski*. Wyd. IKC HZ, Warszawa 1998.
- Solarz J.K., Daniluk D., Zombirt J., *Integracja europejska a krajowe banki komercyjne*, Biblioteka Menedżera i Bankowca, Warszawa 1999.

BENEFITS AND COSTS OF THE FUTURE ACCESSION OF POLAND TO THE EUROPEAN MONETARY UNION

Summary

The article deals with the expected future consequences of euro implementation in Poland. The author describes possible advantages and disadvantages of the common currency for Polish economy. The main conclusion is that the scale of effects will be correlated with the moment of Poland's accession to the European Monetary Union, which is inevitable.